

Doğu Anadolu bölgesinde ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan uzman hekimlerin sürekli tıp eğitimi faaliyetleri

Continuing medical education activities of specialists working in secondary health care hospitals in Eastern Anatolian Region

Birzat Emre GÖLBOYU¹, Onur DÜLGEROĐLU², Mürsel EKİNCİ¹, İlker KIZILOĐLU³, Erdem SARI⁴, Pınar KARACA BAYSAL¹

¹Kars Devlet Hastanesi, Anestezi Kliniği, Kars

²Kars Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Kars

³Muř Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Muş

⁴Bingöl Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Bingöl

ÖZET

Amaç: Tıp eğitimi yaşam boyu öğrenme sürecidir. Bu anlamda sürekli tıp eğitimi, tıp fakültesinden mezun olduktan sonra başlar ve hekimlik yaşamının sonuna kadar devam eder. Bu çalışmada, perifer devlet hastanelerinde görev yapan uzman hekimlerin bilimsel ve sürekli tıp eğitimi adına hangi faaliyetlerde bulduklarını öğrenmeyi amaçladık.

Yöntemler: Tanımlayıcı olan bu çalışma için Kars, Muş ve Bingöl Devlet Hastanesinde görev yapmakta olan uzman hekimlerin ihtisas eğitiminde ve sonrasında sürekli tıp eğitimi adına ne gibi faaliyetlerde bulduklarını öğrenme amaçlı 120 uzman hekime toplam 25 soru içeren anket formu ile düzenlendi.

Bulgular: Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin kariyer planları incelendiğinde %50'sinin akademisyenlik, %23'ünün özel sektörü düşündüğü belirlendi. Yan dal tercihi olanların oranı yalnızca %3,3'tü. İhtisas eğitimi sürecinde tez dışında bir bilimsel çalışmada bulunanların oranı %16,7'di. İhtisas eğitimi boyunca toplam katılım sağlanan yurt içi düzenli bilimsel toplantı sayılarının ortalaması 2,23 olmakla birlikte, çok sayıda uzman hekim eğitim sürecinde yurt dışı düzenli bilimsel toplantı katılımı olmamıştı. Uzman hekimlik sürecinde yıllık yurt içi katılım sağlanan düzenli bilimsel toplantı sayılarının ortalaması 1,3 olmakla birlikte, yıllık yurt dışı düzenli bilimsel toplantı katılım ortalaması 0,2'di. Uzman hekimlerin yeterlilik sertifikaları incelendiğinde yurt içi yeterlilik sertifikası olanların oranı %13 olup, yurt dışı yeterlilik sertifikası oranı yalnızca %3,3'tü. Uzman hekimlerin, "İnternette yayın taramak için PubMed'den başka kullandığımız arama motoru hangisidir?" sorusuna verdikleri yanıt incelendiğinde en sık Google Akademik'i kullandıklarıydı.

Sonuç: Elde ettiğimiz sonuçlara göre, Doğu Anadolu bölgesinde ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan uzman hekimlerin ihtisas eğitimi süreçleriyle karşılaştırıldığında uzman hekimlik döneminde sürekli tıp eğitimi faaliyetlerinde ve bilimsel çalışmalarda artış göze çarpmaktadır. Ancak yeterlilik sınavlarına katılım ve sertifikasyon programlarındaki yetersizliğin yapılacak teşviklerle ve uzmanlık derneklerinin faaliyetleriyle giderilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Anahtar kelimeler: Bilimsel yayın, sürekli tıp eğitimi, uzman hekim

ABSTRACT

Objective: Medical education is a lifelong process of learning. In this sense, continuing medical education starts after graduation from the faculty of medicine and continues until the end of the end of one's medical career. In this study, we prepared a questionnaire form in order to find out in which activities related to scientific and continuing medical education activities. specialists working in secondary health care hospitals took part.

Methods: We gave a 25 item questionnaire to 120 specialists working in Kars State Hospital, Muş State Hospital and Bingöl State Hospital so as to find out which activities they participated in with regard to continuing medical education during and after their residency.

Results: When we analyzed the career plans of the specialists who took part in our study, we found out that 50% of them consider being an academicians and 23% working in private hospitals. Only 3.3% of them preferred to specialize in a subspecialty. Only 16.7% of the specialists participated in a scientific study apart from their thesis during their internship. Whereas 2.23% of them attended regularly to scientific meeting during residency, and many specialists didn't attend a regular scientific meeting in a foreign country during that time. In one year, 1.3% of the specialists attended regular scientific meetings in Turkey, and only 0.2% of them attended regularly to regular scientific meetings organized abroad during the period of specialization.

Conclusion: According to the results we obtained, increase in continuing medical education activities and scientific researches performed by specialists working in secondary health care hospitals in Eastern Anatolian Region compared with their residency process are outstanding. However we consider that the participation in proficiency exams will increase and inadequacy of certification programs will be eliminated by the promotions and the facilities provided by medical associations.

Key words: Scientific research, continuing medical education, specialist

Alındığı tarih: 12.07.2015

Kabul tarihi: 10.09.2015

Yazışma adresi: Uzm. Dr. Birzat Emre Gölboyu, Kars Devlet Hastanesi, Anestezi Kliniği, Kars
e-mail: birzatemre@windowslive.com

GİRİŐ

Tıp eğitimi yaşam boyu öğrenme sürecidir. Bu anlamda sürekli tıp eğitimi, tıp fakóltesinden mezun olduktan sonra başlar ve hekimlik yaşamının sonuna kadar devam eder. “Elli yıl için müfredat” deyiimi sürekli tıp eğitiminin tüm hekimlik yaşamını kapsadığına işaret eden, yerinde bir tanımlamadır. Bilgi ve becerilerin güncelleştirilmesi her hekim için mesleki bir sorumluluktur. Her hekim yeni bilgileri öğrenmek, geçerliliği kalmamış uygulamaları terk etmek ve çok hızlı değişen ve gelişen tıbbi literatürü değerlendirmek zorundadır. Sürekli Tıp Eğitimi (STE), formel dersler, kurslar, sempozyum ve kongrelerdeki konferanslar ve atölye çalışmaları gibi çok çeşitli etkinlikleri içerir. Bunların dışında, dergi ve kitap okumak ya da internet ortamındaki tartışma forumlarına katılmak gibi çok çeşitli informel şekillerde STE etkinliğinde bulunmak olanaklıdır.

STE, güvenli ve etkin bir sağlık hizmeti sunabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve yaklaşımların artırılması, sürdürülmesi ve geliştirilmesini sağlayan etkinlikler olarak tanımlanır. Günümüzde bu tanımın sınırlarını zorlayan gelişmeler söz konusudur. Hekimlik mesleğini icra edebilmek için gerekli bilgiler, büyük bir hızla artmaktadır. Sağlık hizmeti sunumu giderek daha karmaşık hâle gelmektedir. Bir hekimden beklenenler, klasik hekim profilinin ötesinde işlemlere doğru yönelmektedir. STE etkinlikleri ile tıbbi bilginin idamesi ve geliştirilmesi amaçlanırken günümüzde yönetim becerileri, iletişim becerileri ve tıbbi etik konuları büyük önem kazanmıştır ⁽¹⁾.

Çalışmamızda Doğu Anadolu bölgesinde ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan uzman hekimlerin bilimsel ve sürekli tıp eğitimi adına hangi faaliyetlerde bulduklarını öğrenmeyi amaçladık.

GEREÇ ve YÖNTEM

Tanımlayıcı olan bu çalışma için Kars Kafkas Üniversitesi Etik Kurulundan onay alındı. Kars, Muş ve Bingöl Devlet Hastanesinde görev yapmakta olan uzman hekimlerin ihtisas eğitiminde ve sonrasında

sürekli tıp eğitimi adına hangi faaliyetlerde bulduklarını öğrenme amaçlı toplam 25 soru içeren anket formu kullanıldı. Çalışmanın evrenini 186 uzman hekim oluşturdu. Araştırmaya katılım %64,5 (120 kişi) olarak gerçekteşti. Uzman hekimlere branşları, uzman hekimlik kariyerlerinin kaçınıcı yılında oldukları, mecburi hizmetlerinin devam edip etmediği, ihtisas eğitimi aldıkları kurum, geleceğe yönelik kariyer planları, mevcut bilimsel yayınları, yurt içi/dışı yeterlilik sertifikaları olup olmadığı, yabancı dil ve istatistik bilgi düzeyleri, hayvan deney sertifikası olup olmadığı, katıldıkları yurt içi ve yurt dışı düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop) sayısı, uzmanlık derneklerine üye olup olmadıkları, dergi üyeliklerinin olup olmadığı, internetten yayın taratırken PubMed’den başka arama motoru kullanıp kullanmadıkları şeklinde sorular yöneltildi.

Anketlerden elde edilen verilerin analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 15.0) programı kullanıldı. Çalışmada, kantitatif verilerin analizi için normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Simirnov testi ile incelenmiş olup, normal dağılım sahip değerlikenlerin analizinde parametrik yöntemler, normal dağılıma sahip olmayan değerlikenlerin analizinde nonparametrik yöntemler kullanılmıştır. Bağımsız grupların gruplar arası karşılaştırılmasında student t testi kullanılmıştır. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında ise ki-kare testi kullanılmıştır. Kantitatif veriler tablolarda ortalama±SD (standart sapma) ve (maximum-minimum) değerler şeklinde verilmiştir. Kategorik veriler ise n (sayı) ve yüzdelerle (%) gösterilmiştir.

Veriler %95 güven düzeyinde incelenmiş olup, p değeri 0,05’ten büyükse anlamsız 0,05’ten küçük ise anlamlı kabul edilmiştir

BULGULAR

Çalışmamıza Kars, Muş ve Bingöl Devlet Hastanesinde görev yapmakta olan 120 uzman hekim dâhil olmuştur. Çalışmamızda, popülasyonun %46,7’si kadın hekimlerden oluşurmaktaydı. Uzman hekimlerin

yaş ortalaması 32,2 olmakla beraber, uzman hekimlikteki tecrübeleri ortalama 2,73 yıldır. Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin %70'ini cerrahi branş hekimleri oluşturuyordu. Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin %46,7'si devlet hizmet yükümlülüğüne devam ediyordu. Uzman hekimlerin ihtisas eğitimlerini aldıkları eğitim kurumları incelendiğinde eğitim araştırma hastanesi çıkışlı hekimlerin oranı %63,3'tü (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmamıza katılan Uzman hekimlerin demografik bilgileri, sertifikaları, dergi ve dernek üyelikleri, yabancı dil ve istatistik bilgisi seviyesi.

	n:120
Çalıştığı il	Kars 40, (%33,2) Muş 39, (%32,5) Bingöl 41, (%34,1)
Cinsiyet	Kadın 56, (%46,7) Erkek 64, (%53,3)
Yaş	32,2±2,54 [30-41]
Uzmanlık alanı	Cerrahi 84, (%70) Dâhili 28, (%23,3) Preklinik 8, (%6,7)
Meslekteki yılı	2,73±2,16 [1-10] Evet 56, (%46,7) Hayır 64, (%53,3)
Mecburi hizmeti devam etmekte mi?	Hayır 64, (%53,3)
İhtisas eğitimi alınan kurum	Eğitim araştırma 76, (%63,3) Üniversite 44, (%36,7)
Hayvan deney sertifikası var mı?	Evet 16, (%13,3) Hayır 104, (%86,7)
Uzmanlık derneğine üyeliği var mı?	Var 104, (%86,7) Yok 16, (%13,3)
Abone olduğu dergi var mı?	Var 68 (%56,7) Yok 52, (%43,3)
Yurt içi yeterlilik sertifikası	Var 16, (%13) Yok 104, (%86,7)
Yurt dışı yeterlilik sertifikası	Var 4, (%3,3) Yok 116, (%96,7)
İstatistik bilgisi düzeyi	Kötü 40, (%33,3) Orta 36, (%30) İyi 40, (%33,3) Kusursuz 4, (%3,3)
Yabancı dil düzeyi	Kötü 4, (%3,3) Orta 20, (%16,7) İyi 80, (%66,7) Kusursuz 16, (%13,3)
Mevcut yurt içi yayın sayısı	2,23±1,78 [0-15]
Mevcut yurt dışı yayın sayısı	0,96±1,98 [0-10]
Devam eden bilimsel faaliyet (çalışma-olgu sunumu)	Var 92, (%76,7) Yok 28, (%23,3)

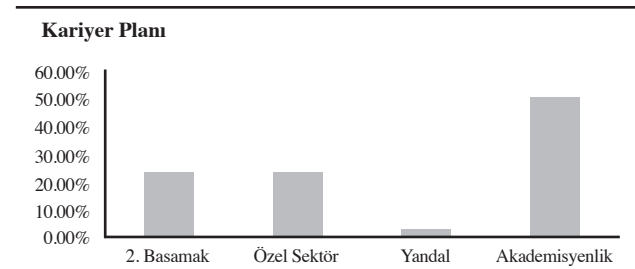
n, (%), ortalama±SD, [en küçük-en büyük]

Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin hayvan deney sertifikası olanların oranı %13,3, uzmanlık derneğine üye olanların oranı %86,7, dergi aboneliği olanların oranı %56,7'diydi. Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin %66,7'si İngilizce seviyelerini iyi düzeyde, %13,3'ü kusursuz olarak tanımladı. Uzman

hekimlerin %33,3'ü istatistik bilgisi seviyelerini iyi düzeyde, %33,3'ü kötü düzeyde olarak belirtti. Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin yurt içi yeterlilik sınavına girenlerin oranı %16,6 olup, sınav sonucu sertifikasyona hak kazananların oranı %13'tü. Yurt dışı yeterlilik sınavına giren tüm hekimler sertifikasyon hakkı kazanmış olup, bu oran %3,3'tü. Katılımcıların uzmanlık dönemindeki bilimsel faaliyetleri incelendiğinde bu süreçte yapılan yurt içi hakemli dergilerde yayın sayısı toplamda ortalama 2,23 olmakla beraber, birçok uzman hekimin yurt dışı hakemli dergilerde yayımlanmış yayını yoktu. Uzman hekimlerin halen %76,7'si bilimsel bir çalışma (klinik araştırma/olgu sunumu) yürütmüyordu (Tablo 1).

Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin kariyer planları incelendiğinde %50'si akademisyenlik, %23,3'ü özel sektörü düşünüyordu. Yan dal tercihi olanların oranı yalnızca %3,3'tü (Tablo 2).

Tablo 2. Uzman hekimlerin kariyer planları.

Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin ihtisas eğitimi sürecinde tez dışında bir bilimsel çalışmada bulunanların oranı %16,7'di. İhtisas eğitimi boyunca toplam katılım sağlanmış düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop) sayılarının ortalaması 2,23 olmakla birlikte, çok sayıda uzman hekimin eğitim sürecinde yurt dışı düzenli bilimsel toplantı katılımı olmamıştı. İhtisas eğitimi sürecinde katılım yapılan kongrelerde ortalama poster/sözlü sunum sayısı 3,21'di (Tablo 3).

Uzman hekimlik sürecinde toplam yıllık yurt içi düzenli bilimsel toplantı sayılarının ortalaması 1,3 olmakla birlikte, yıllık yurt dışı düzenli bilimsel toplantı katılımı ortalaması yalnızca 0,2'di (Tablo 4).

Uzman hekimleri eğitimi alınan kurumlara göre

Tablo 3. İhtisas eğitimi sürecindeki tez harici bilimsel çalışma, düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop), poster/sunum sayısı.

n:120	
İhtisas eğitimi sürecinde tez harici bilimsel çalışmada bulundunuz mu?	Evet 20, (%16,7) Hayır 100, (%83,3)
İhtisas eğitimi sürecinde katıldığınız toplam yurt içi düzenli bilimsel toplantı sayısı	2,23±2,78 [0-10]
İhtisas eğitimi sürecinde katıldığınız toplam yurt dışı düzenli bilimsel toplantı sayısı	0,96±1,98 [0-5]
İhtisas eğitimi sürecinde katıldığınız kongrelerde varsa toplam sözlü/poster sunumu sayısı	3,21±2,85 [0-10]

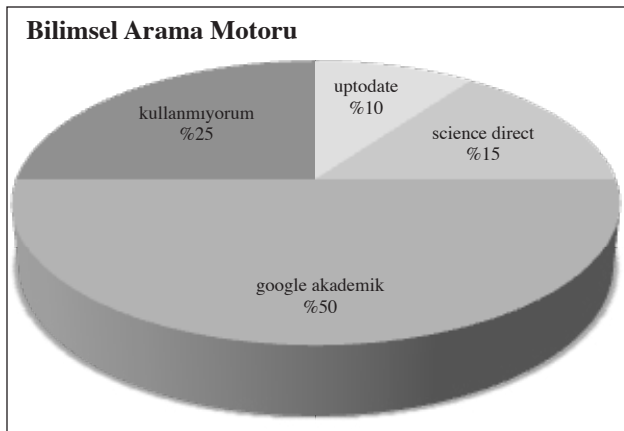
n, (%), ortalama±SD, [en küçük-en büyük]

Tablo 4. Uzmanlık dönemindeki bilimsel faaliyetler, düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop).

Uzmanlık sürecinde katıldığınız yurt içi düzenli bilimsel toplantı sayısı (yıllık ortalama)	1,3±1,96 [0-5]
Uzmanlık sürecinde katıldığınız yurt dışı düzenli bilimsel toplantı sayısı (yıllık ortalama)	0,2±0,54 [0-5]

n, (%), ortalama±SD, [en küçük-en büyük]

tez harici bilimsel çalışma, düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop), poster/sunum sayısı açısından karşılaştırdığımızda her iki grup verileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmedi (Tablo 5).

Tablo 6. “İnternette yayın taramak için PubMed’den başka kullandığımız arama motoru var mı?” sorusuna verilen yanıtlar.

Katılımcıların, “İnternette yayın taramak için Pubmed’den başka kullandığımız arama motoru var mı?”

Tablo 5. Uzmanlık eğitimi alınan kurumlara göre tez harici bilimsel çalışma, düzenli bilimsel toplantı (kongre, kurs, seminer, sempozyum, workshop), poster/sunum sayısı karşılaştırılması.

	Eğitim Araştırma n:76	Üniversite n:44	p
İhtisas eğitimi sürecinde tez harici bilimsel çalışmada bulundunuz mu? *	64, (%84)	36, (%81)	0,735
İhtisas eğitimi sürecinde gidilen toplam yurt içi düzenli bilimsel toplantı sayısı	4,84±3,10	7,09±10,89	0,094
İhtisas eğitimi sürecinde katıldığınız toplam yurt dışı düzenli bilimsel toplantı sayısı	0,36±1,18	0,27±0,62	0,621
İhtisas eğitimi sürecinde katıldığınız kongrelerde varsa toplam sözlü/poster sunumu sayısı	5,05±4,76	3±3,01	0,301
Mevcut yurt içi yayın sayısı	2,47±3,32	1,81±1,41	0,216
Mevcut yurt dışı yayın sayısı	1±2,2	0,90±1,32	0,621
Devam eden bilimsel faaliyet (çalışma-olgu sunumu) var mı?*	64, (%84)	36, (%63)	0,051
Uzmanlık sürecinde katıldığınız yurt dışı düzenli bilimsel toplantı sayısı (yıllık ortalama)	1,15±1,14	1,54±2,87	0,299
Uzmanlık sürecinde katıldığınız yurt dışı düzenli bilimsel toplantı sayısı (yıllık ortalama)	0,21±0,52	0,18±0,58	0,764

n, (%), ortalama±SD *ki-kare testi, student t testi

sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde en sık Google Akademik’i kullandıkları belirlendi (Tablo 6).

TARTIŞMA

Doğu Anadolu bölgesinde ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan uzman hekimlerin bilimsel ve sürekli tıp eğitimi adına hangi faaliyetlerde bulduklarını öğrenme amaçlı bir anket çalışması yaptık. Sürekli tıp eğitimi konusunda yapılmış çalışmalar arasında ikinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan uzman hekimlerin spesifik olarak incelendiği bir çalışma olmaması üzerine böyle bir çalışmaya gereksinim duyulmuştur. Bu alanda yapılan çalışmalar daha çok ihtisas eğitimi sürecinde ya da bu eğitimde rol oynayan eğitmenler üzerinden sorgulanarak yapılmıştır, ancak mezuniyet sonrası ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev alan uzman hekimlerle ilgili bir çalışma daha önce düzenlenmemiştir.

Çalışmamıza katılan uzman hekimlerimizin %63,3'ü eğitim araştırma hastanelerinde diğer katılımcılarımız da üniversite tıp fakültelerinde, ihtisas eğitimini tamamlamıştır. Uzmanlık eğitimi, uzmanlık eğitimi öğrencisine/asistanına rehberlik ve gözetim altında sunulan organize eğitim programıdır; bir yandan hastaların güvenli ve uygun sağlık hizmeti almalarını garanti altına alırken, öte yandan asistanın mesleki ve kişisel gelişimini sağlar. Son yıllarda uzmanlık eğitiminde yaşanan canlılık Türkiye'ye özgü değildir. Dünyanın pek çok ülkesinde mezuniyet öncesi, mezuniyet sonrası ve sürekli tıp eğitimi alanlarında iyileştirme çalışmaları yürütülmektedir. Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu uzmanlık eğitimi için asgari standartları belirlemeye çalışmaktadır (2). Ülkemizde de kurumlar arası uzmanlık öğrencisi yetiştirilmesindeki farklılıklarının giderilmesi amacıyla çeşitli standardizasyon çalışmalarının yapılmasının gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Çalışmamıza katılan uzman hekimlerin yüksek oranda uzmanlık derneklerine üyelikleri vardır. Katılımcılarımızın çoğunluğu derneklere ihtisas eğitimleri devam ederken üye olmuşlardır. Uzmanlık dernekleri, tıpta uzmanlık ana dalları ve yan dallarında kurulan, eğitim, araştırma, hasta bakımı ve halk sağlığı alanındaki çalışmaları ile uzmanlık alanlarında en yüksek düzeyde sağlık hizmeti sağlanmasını hedefleyen kuruluşlardır. İlgili uzmanlık alanında kâr amacı gütmeyen mesleki ve bilimsel kuruluşlar olan bu derneklerin uzun süreli hedefleri ise, uzmanlık dalları ile ilgili hastalıkların morbidite ve mortalitesini azaltmaktır. Uzmanlık alanlarında mezuniyet sonrası sürekli tıp eğitimi ile sürekli mesleki gelişimin iyileştirilmesini ve geliştirilmesini özendirmek ve desteklemek, uzmanlık alanları ile ilgili bilimsel bilgileri toplamak, yorumlamak ve yaymak gibi görevleri bulunmaktadır. Bu amaçla düzenli bilimsel toplantılar (kongre, kurs, seminer, sempozyum, panel vb.) ve hakemli bilimsel yayınlar (dergi, kitap, vb.) yayınlamak, uzmanlık eğitimini iyileştirmek, düzeyini yükseltmek, uluslararası ve ulusal standartlara uygun hâle getirmek ve ülkemiz gereksinimlerini karşılayabilir hâle getirmek ana gündem maddeleri-

dir. Bunun yanında, uzmanlık eğitiminin standardını oluşturmak ve yükseltmek, kalite denetimi sağlamak, uzmanlık eğitimi sonrasında ülke düzeyinde standart sınav yapmak, uzmanlık yeterlilik belgesini vermek, Sürekli Tıp Eğitimi (STE) etkinliklerine katılımı özendirme ve denetlemek de görevleri arasındadır (3).

Dergiler çeşitli bilim dallarında en güncel bilgileri içermeleri nedeniyle sıklıkla başvuru kaynaklarıdır. Elektronik ortamın yaygınlaşması sonucunda elektronik dergilerin yayımlanması gündeme gelmiştir. Elektronik dergilerin bilimsel iletişimde kullanımı, bilginin yayım hızını nispeten artırmış, bilgiye erişim için yeni olanaklar ortaya çıkmıştır (4). Çalışmamıza katılan uzman hekimlerinde %56,7'sinin abone oldukları ve takip ettikleri dergi üyeliği bulunmakta, ancak düzenli olarak haftada belirli saatlerini makale okumaya ya da abstraktların gözden geçirmeye ayıramadıklarını tespit ettik.

Yapılan bir çalışmada, haftada 4-5 saatlerini makale okumaya ayıran ve ağırlıklı olarak da abstraktların gözden geçirilmesi ile araştırmalar konusunda fikir sahibi olduklarını belirten hekim sayısının az olmadığını göstermiştir. Zamanlarının çoğunu hastalarının tanı ve tedavilerine ayıran özellikle devlet hastanelerinde görev yapan hekimlerin araştırmalara ve makale okumaya ayırabildikleri kısıtlı zamanlarda bilimsel ve etik açıdan kusursuza yakın araştırmalar yapmalarını, pek çok makaleyi okuyarak özümsemelerini beklemek ne kadar akılcı bir yaklaşım olduğu bu çalışmada belirtilmiştir. Eğitim süreci içindeki genç hekimlerin bilimsel dergilere basılı olarak veya internet aboneliği şeklinde ulaşmaları kolaylaştırılmalı ve ayrıca mesleki ve akademik açıdan deneyimlerinin makale hâline getirilmesi ve yayım sahibi olmaları desteklenmesini, özellikle uzmanlık tezi öncesinde en az bir adet kapsamlı araştırma yapmaları için gerekli destek öncelikle eğitim veren kurumlarca sağlanması önerilmiştir. İhtisas eğitimi sürecinde hekimlerin bilimsel yayım sahibi olmaları yalnızca tez çalışmalarına hazırlıklarına ve hekimlik uygulamalarına yararlı olmakla kalmayıp, tartışmasız bir özgüven kaynağı da olacağını belirtilmiştir (5).

Kongre, bir ana tema üzerinde var olan tüm güncel

bilgi, duygu, düşünce ve deneyimlerin ilgili katılımcılarla paylaşılması ve sinerji yaratılması amacıyla düzenlenir. Kongrelerde hedeflenen amaç, ana tema hakkında katılımcılar tarafından taşınan tüm bilgi, duygu ve düşüncelerin dile getirilmesi, basılı paylaşılması ve geleceğe aktarılmasıdır. Tüm katılımcıların aynı anda katılacakları ortak oturumlar, organize paneller, sempozyumlar, kişisel sunumlar (poster, sözlü sunum), yuvarlak masa toplantıları, kurslar kongre etkinliği içinde yer alabilir ⁽³⁾. İhtisas eğitimi süreciyle karşılaştırıldığında uzman hekimlik döneminde yıllık katılım sağlanan düzenli bilimsel toplantı sayısında artış göze çarpmaktadır. Uzmanlık döneminde yıllık katılım sağlanan kongre sayısındaki artış gelir düzeyindeki artışla ve ilaç/medikal firmaları ile artan ilişkilere bağlanabilir.

Yapılan bir çalışmada araştırmacılar, eğitim araştırma hastanesi asistanlarının tezlerini sıklıkla (%55,5) retrospektif yapmakta veya yapma eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Tıp fakültesi asistanlarının görece daha “yorucu” olan hayvan deneyli ve prospektif tezlere yöneldiği belirtilmiştir. Bu durumu, Sağlık Bakanlığı (SB) asistanlarının tez yapma becerilerinin azlığına veya isteksizliklerine değil, hizmet yüklerinin çokluğu ile ilişkili olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca tez ve diğer bilimsel çalışmalar için kurumun biyoteknolojik donanımının yetersiz olması ve hastane kaynaklarından finansman sağlanmasının giderek güçleşmesi de kolay ve çabuk yapılabilen retrospektif tezlere yönelimi açıklayabileceğini belirtmişlerdir. Ancak, tez; ikinci bir iş ve emek yükü oluşturan, genel kabule göre bilimselliğinin hiçbir öneminin olmadığı, bu nedenle kolay, çabuk ve sorunsuz olarak tamamlanması gereken bir çalışma olarak görülmekte olduğunu, asistanlık sürecinde yaşanan zamansızlık, kurumun yetersizliği ve tez danışmanlarının ilgisizliği tezin bu şekilde algılanmasını pekiştirdiğini belirtmişlerdir ⁽⁶⁾. Çalışmamızda da ihtisas eğitimi boyunca tez harici bilimsel yayın yapma oranı %16,7 bulunmuş olup, bunun yanında çoğu katılımcının tezi de önceki çalışmalarla ben-

zer şekilde retrospektif dosya tarama şeklinde olmuştur. Katılımcıları, retrospektif çalışmaya yönlendiren en önemli etkenlerden birinin de prospektif/klinik çalışmalara etik kurul alımında yaşanan zorluk olarak düşünmekteyiz.

İhtisas eğitimi boyunca katılımcılarımızın çoğunluğu tez harici bir bilimsel yayının oluşumunda rol almamışlardır. Katılımcılarımızın uzmanlık hekimlik döneminde yapılan yurt içi yayın sayısı oldukça yetersiz olmakla beraber, ne yazık ki birçok uzman hekimin yurt dışı yayını bulunmamaktadır. Yayın sayısı temel performans ölçütü olarak görülmektedir. Yayın sayısı ile ilgili değerlendirmelerde yaygın olarak ISI veri tabanlarındaki verilere dayalı analizler kullanılmaktadır. Değerlendirmeler kısa dönemleri (örneğin, bir yıllık) kapsayabileceği gibi uzun dönemlere yönelik olarak da gerçekleştirilebilirler ⁽⁷⁾. Yapılan bilimsel yayınların sayesinde özellikle başasistanlık sınavlarına girebilmek için gerekli kriterler de sağlanmış olmaktadır.

Üniversite veya eğitim hastanelerinin açacağı akademik kadrolarda yeterlilik sınavına girişin tercih nedeni olarak belirtilmesi şu anda yetersiz olan katılımları arttıracak düşünülmemektedir ⁽³⁾. Yine son on yılda uzmanlık dernekleri yeterlilik kurullarını (“board”lar) oluşturarak gönüllülük temelinde uzman hekimlerin belgelendirme (sertifikasyon) çalışmaları yapmaktadır ⁽⁸⁾. Anket çalışmamıza katılan uzman hekimlerin yeterlilik sınavları incelendiğinde yurt içi yeterlilik sertifikası olanların oranı %13 olup, yurt dışı yeterlilik sınavını geçenlerin oranı yalnızca %3,3’tür. Katılımcı yurt içi ve yurt dışı yeterlilik sınavlarının yalnızca akademik kariyer planlandığında işe yaradığını düşünmektedir.

PubMed ücretsiz ve kapsamlı olması nedeni ile en yaygın kullanılan biyomedikal veri tabanıdır. On iki milyon, kitap ve derginin yanı sıra görsel ve sesli medyaya 1836’dan bu yana ev sahipliği yapar. Ayrıca 1948’den günümüze 18,000,000 derginin kaydedilmiş olmasının yanı sıra çok güçlü arama teknolojilerini içinde barındırır ⁽⁹⁾. Google

Akademik çok geniş kapsamlı bir internet veri tarama motorudur. Ancak aranan içeriğin bulunan sonuçlarla ilişki düzeyi ve zaman cetvelindeki sıralaması uyumsuz çıkabilmektedir. Google Akademik'in Elsevier veri tabanına ulaşamadığını belirten yayınlar mevcuttur ⁽¹⁰⁾. Farklı bir özelliği bazı gizli yayınlara bile ulaşabilmesidir ⁽¹⁰⁾. Anketimizde PubMed'den sonra veri tabanlarının tercih sıralamasında Google Akademik ikinci sırayı almıştır. PubMed dışı veri tabanlarının taranması az da olsa PubMed'e girmeyen ama değerli olabilecek kaynağa ulaşmanın yanı sıra zaman kaybını azaltıcı daha fazla hedef kaynağı bir araya getirebilme potansiyeli de taşır.

SONUÇ

Elde ettiğimiz sonuçlara göre Doğu Anadolu bölgesinde ikinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan uzman hekimlerin ihtisas eğitimi süreçleriyle karşılaştırıldığında uzman hekimlik döneminde sürekli tıp eğitimi faaliyetlerinde ve bilimsel çalışmalarda artış göze çarpmaktadır. Ancak, yeterlilik sınavlarına katılım ve sertifikasyon programlarındaki yetersizliğin yapılacak özendirmelerle ve uzmanlık derneklerinin faaliyetleriyle giderilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Royal Australasian College of Surgeons. 1997: Continuing medical education and recertification program information manual and diary. Melbourne: Capitol Press.
2. Graduate Medical Education Directory 1999-2000. Washington, DC: American Medical Association, 1999.
3. Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu XII. Tıpta Uzmanlık Eğitimi Kurultayı Bildirgesi Ankara 2006.
4. Carriveau KL. A brief history of e-prints and the opportunities they open for science librarians. C. Schlembach ve W.H. Mischo (Ed.), Electronic resources and services in sci-tech libraries içinde (ss. 73-82). Mary Binghamton, NY: Haworth Information Press. 2001.
5. Gökçe Kutsal Y, Korkmaz N. Ulusal süreli yayınlarımıza eleştirel bakış. In: Yılmaz O (Ed): Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2005, Ankara, TÜBİTAK, 2005, 339-45.
6. Çıtak N, Altaş Ö. Türkiye'deki göğüs cerrahisi ve kalp ve damar cerrahisi uzmanlık öğrencisi gözü ile tıpta uzmanlık eğitimi ve eğitim veren kurumlardaki durum. *Türk Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Dergisi* 2012;20(4):826-834.
7. REPP - Research Evaluation and Policy Project. (2005). Quantitative indicators for
8. Case S, and Bowmer I. Licensure and specialty board certification in North America: Background information and issues. In D. Newble, B. Jolly, & R. Wakeford (Eds.) The certification and recertification of doctors. Issues in the assessment of clinical competence Cambridge, UK: Cambridge University Press. 1994, pp. 19-27.
9. Masic I, Milinovic K. On-line biomedical databases-the best source for quick search of the scientific information in the biomedicine. *Acta Inform Med* 2012;20:72-84. <http://dx.doi.org/10.5455/aim.2012.20.72-84>
10. Falagas ME, Pitsouni EI, Malietzis GA, Pappas G. Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar: strengths and weaknesses. *FASEB J* 2008;22:338-42. <http://dx.doi.org/10.1096/fj.07-9492LSF>